

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V PRAZE

Studio A s. r. o.
Ing. Jan Kupec
Strachovská 333
396 01 Pelhřimov

Váš dopis čj. / sp. zn.:
Ze dne / doručeno dne: 22. 1. 2024 / 26. 1. 2024
Naše čj.: NPÚ-311/8218/2024
Vyřizuje / linka: Dryková / 254
Spisový znak: 820.2

Praha 5. 2. 2024

Čp. 1513, Vinohrady, Vinohradská 176, Praha 3, památková zóna Vinohrady, Žižkov, Vršovice

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti.

Předmět žádosti:

Stavební úpravy včetně celkového zateplení objektu Vinohradská 1513/178, Praha 3.

Přílohy žádosti:

Studie (Studio A s. r. o., Strachovská 333, Pelhřimov, Ing. Jan Kupec, 11/2023).

Popis zamýšlených prací:

Předmětem předložené dokumentace je návrh stavebních úprav upravený dle podmínek závazného stanoviska MHMP OPP čj. 2542932/2019 ze dne 3. 2. 2020, vydaného k dokumentaci pro stavební řízení (BOMART spol. s r. o., Ohradní 65, Praha 4, Ing. Martin Závodný, 2/2017). Studie návrh oproti předchozí dokumentaci návrh rozšiřuje o umístění FVE na střechu domu a repasi lodžiových stěn na mezipodestách schodiště s vložením tepelněizolačního dvojskla.

Návrh předpokládá:

z hlediska energetických úspor v budově:

- provedení nového povrchu obvodových stěn kontaktním zateplovacím systémem s vnější probarvenou omítkou a zateplení střešního pláště;
- zateplení uliční a dvorní fasády systémem o max. tl. izolantu 80 mm (včetně omítky) včetně atik a strojovny výtahu na střeše;
- zateplení východní (štítové) stěny o tl. izolantu 140 mm;
- zateplení soklu do výšky 300 mm nad terénem o tl. izolantu 80 a 120 mm;
- zateplení ostění okenních otvorů o tl. min. 20 mm shodné s tloušťkou zateplení ostění prosklených lodžiových stěn (také max. 20 mm);
- repase vjezdových vrat do dvora s vložením tepelněizolačního dvojskla, případně osazení kopie původních vrat v případě doložení archivní fotografie;
- repase portálů včetně dveří na mezipodestách s vložením tepelněizolačního dvojskla;
- zateplení střech izolací od tl. 260 mm o deklarovaných vlastnostech $A = 0,037 \text{ W/mK}$ (uvažováno EPS);
- zateplení střechy v místech terasy (6. NP) izolací tl. 100 mm, materiál PIR $A = 0,022 \text{ W/mK}$;

- kopie, případně repase původních oken s $U_w = 0,8 \text{ W/m}^2\text{K}$, $U_d = 1,0 \text{ W/m}^2\text{K}$ (jedná se pouze o původní okna nevyhovující tepelné normě ČSN 73540-2 (převážně v 1. NP, 2. NP a schodiště);
- zateplení stropu (podlahy) k suterénu na celkové výměře cca 1/2 stropu k suterénu (190 m²) izolací tl. 100 mm o deklarovaných vlastnostech $A = 0,036 \text{ W/mK}$;
- výměna osvětlení za nová světla s technologií LED, jedná se o výměnu světél převážně v prostoru schodiště a další prostory bez LED technologie;
- návrh FVE na střeše objektu – řešení ze speciálních FVE pásů nalepených místo střešní krytiny a nepřesahujících úroveň atik.

Z hlediska architektonicko-stavebního řešení budovy – upřesněno v navazujících stupních projektové dokumentace:

- výměna klempířských výrobků za nové z pozinkovaného plechu s povrchovou úpravou v šedé barvě RAL 7042, parapety z hliníkového plechu, barva šedá RAL 7042;
- soklová omítka – barva povrchu cementové šedá RAL 7042, např. BETOSAN SUK (struktura teraco);
- vybourání stávající podlahy na lodžích u schodiště (jižní – dvorní) fasáda, tj. keramické dlažby včetně podkladových vrstev na úroveň horní hrany železobetonových stropů, nově keramická dlažba;
- výměna zámečnických výrobků na fasádě (okenní mříže, zábradlí balkonů u schodiště, zákryty anglických dvorků ve dvoře, odvětrávací mřížky);
- zachování, očištění, oprava a nový nátěr ostatních prvků (ocelová táhla na východní straně a nosná konstrukce zastřešení terasy);
- zábradlí u balkonů a konstrukce markýz v 7. NP nátěr v bílé barvě;
- demontáž stávajícího makrolonu na zastřešení terasy a osazení nové desky ze skla tl. 10 mm na stávající nosnou konstrukci;
- výměna polykarbonátového skla svislých dělicích stěn na severní fasádě;
- náhrada stávajícího asfaltu v průjezdu litým teracem, barevně sladěno s teracem na podestách schodiště – lem tmavý, světlý střed, průchod opticky nadělen pásy z tmavého teraca;
- oprava podlah z teraca ve schodišťovém prostoru, stávající bílý keramický sokl vybourán – náhrada 6 cm vysoký keramický lem z antracitové dlažby;
- kovové zábradlí schodiště bude opatřeno nátěrem v původní barevnosti stávajícího zábradlí zjištěné sondážním průzkumem, vzorky barevnosti aplikovány přímo na schodišti na dobře osvětlené místo (kontrola MHMP OPP);
- nátěr ocelových zárubní v barvě Seidengrau RAL 7044, rámy prosklených, dvoukřídlých dveří v chodbách barva Verkehrsgrau B RAL 7043;
- výměna vjezdových vrat s dveřmi do průjezdu a dvora – prosklená bezpečnostním sklem čirým v ocelohliníkovém rámu barva Verkehrsgrau B RAL 7043;
- na markýzu nad vstupem umístění reklamního nápisu "POLIKLINIKA VINOHRADY" z jednotlivých písmen výšky cca 50 cm;
- výměna střešní krytiny barvy šedé, stávající nosná konstrukce střechy zůstává v původním tvaru;
- stávající povrch terénu v okolí zateplování soklů odstraněn (vybourání mozaikové chodníkové dlažby u chodníku a betonové mazaniny na straně dvora, odebrání stávajícího podkladu a zeminy do šířky 500 mm od fasády a hloubky 800 mm podél celé budovy);
- změny vnitřních dispozic, úpravy hygienických zařízení (včetně zřízení podhledů), výměny rozvodů instalací, povrchů a podlah, výměny dveří;
- barevnost oken – vnější barva tmavě šedá RAL 7043, vnitřní barva bílá;
- portály včetně dveří na mezipodestách nový nátěr, vnitřní barva bílá, vnější barva tmavě šedá RAL 7043;
- provedení nového povrchu s vnější omítkou – nátěr fasád jednobarevný včetně ustoupeného podlaží, barevné řešení fasád určeno na základě sondážního průzkumu včetně sondážního průzkumu na zjištění původní struktury materiálu fasád, výsledky průzkumu prezentovány zástupci MHMP OPP na místě – vzorky barevnosti o velikosti cca 50 x 50 cm aplikovány přímo na uliční fasádu na dobře osvětlené místo;
- nátěr fasády minerální barvou s minimem disperze (max. 3 - 4 %);
- zábradlí balkonů ve dvorní fasádě budou tvarově zachována;

- odstranění mříží v přízemí (v průjezdu u hlavního vstupu a na oknech ve vstupním parteru) – nové mříže kovové s výplní tyčovou ocelí barvy šedé, odstín RAL 7043 dle barevnosti.

Charakteristika objektu a území:

Řadový funkcionalistický dům postavený v letech 1932-33 arch. Janem Gillarem je součástí městské památkové zóny Vinohrady, Žižkov, Vršovice. Stavba „v nezvykle nevýrazném racionalistickém pojetí“ je situována v pohledově značně exponovaném místě v souvislosti s protilehlými Olšanskými hřbitovy, kulturní památkou r. č. ÚSKP 11741/1-1331. Objekt byl v 70. a 80. letech rekonstruován pro potřeby polikliniky.

Předmětem ochrany ve smyslu čl. 3, písmene b) a d) vyhlášky hl. m. Prahy č. 10/1993 Sb., o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany, je v tomto případě charakter, architektura objektu, jeho veřejný interiér včetně řemeslných a uměleckořemeslných prvků a panorama památkových zón s hlavními dominantami v blízkých i dálkových pohledech.

Současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Památková hodnota objektu spočívá především v jeho sourodém začlenění do urbanistické struktury, prostorové a hmotové skladby jednotně koncipovaného historického urbanistického celku, vzniklého na konci 19. století a doplněného v dané oblasti organizovanou bytovou výstavbou v meziválečném období, v dochovaném architektonickém ztvárnění exteriérů a komponentů veřejnosti přístupných vnitřních prostor, dokumentujícím výtvarné cítění a řemeslné dovednosti své doby. Stavba se podílí na vytváření historického prostředí dané lokality vyhlášené vinohradské památkové zóny, je dokladem dobového přístupu k urbanisticko-stavebnímu řešení naléhavé potřeby bydlení přibývajících obyvatel Prahy v období po první světové válce. S dalšími objekty v blízkém i vzdálenějším okolí vytváří ucelený soubor staveb určitého slohového období a významně tak spoluvytváří charakter dané části městské památkové zóny.

I když je zřejmé, že předmětný dům nelze srovnávat s významnějšími historickými objekty, tvoří jednu ze součástí celkového obrazu a charakteru města. Tvůrce předmětné stavby usiloval o dosažení účinku architektonického díla co nejmenšími prostředky, kladl důraz na konstrukci, materiál a tvarové oproštění jeho architektury. Tato absence zdobnosti a geometrická střízlivost stavby v žádném případě neznamena odhlédnutí od estetického zřetele, který je vystupňován nároky na materiál, skladbu a proporce otvorů a jejich výplní a na jejich vzájemné kompoziční vztahy. Typickým příkladem jsou právě fasády dotčeného objektu, které jsou jednoduché hladké, ukončené ustoupeným podlažím původně provedeným v odlišném materiálu (viz původní plány), členěné pouze pravidelně rozmístěnými okenními otvory, do dvora plasticky zvýrazněné pásem lodžii, do ulice zdůrazněné akcentem ploché markýzy nad přízemím.

Nedílnou součástí hodnoty objektu jsou i dochované řemeslné prvky a detaily fasád – v tomto případě dřevěné lodžiové stěny s dveřmi a nadsvětlíkem, zasklené strukturním sklem členěným příčlemi v dobově charakteristickém tvarosloví, neboť tvoří jeden stylový celek s fasádou, podílejí se nezpochybnitelně na jejím charakteru, architektonickém výrazu, jednoznačně určují dobu realizace domu a mají hodnotu historického dokumentu dokládající technickou i výtvarnou úroveň řemesel své doby. Jejich kulturně historická hodnota je výrazová i materiállová. Pouze z originálů lze čerpat poznání a obraz o kultuře doby, ze které objekt pochází. Tuto hodnotu je nutno vztahovat i na druhy materiálů, odpovídající době výstavby objektu a způsobu jejich opracování. Právě truhlářské výplně jsou v současné době nejčastěji nahrazovaným a tím nejvíce ohroženým prvkem historických domů. Oč počty původních výplní klesají, o to více stoupá památková hodnota dochovaných. Právě z důvodu značného ohrožení výplňových prvků výměnami u objektů v památkových zónách, je u dotčených lodžiových výplní ceněna i hodnota stář.

Památková hodnota dotčené střechy spočívá v jejím sourodém začlenění do hmotové skladby střešní krajiny daného historického urbanistického celku, dále spoluvytváří architektonickou podstatu daného objektu, je nedílnou součástí jeho kompozice (pokračování a zakončení fasád), s charakteristickou hmotou, proporcemi, krytinou i detaily.

Dosavadní stav projednání:

Ve věci výměny oken bylo vydáno odborné vyjádření NPÚ ÚOP PR čj. NPÚ-311/2579/2011 z 21. 3. 2011 a rozhodnutí OPP MHMP čj. S-MHMP 138320/2011 z 3. 5. 2011 připouštějící realizaci za podmínek. Dále bylo ke stanovení barevnosti oken vydáno odborné vyjádření čj. NPÚ-311/10273/2011 z 13. 9. 2011 a rozhodnutí OPP MHMP čj. S-MHMP 746732/2011 z 14. 11. 2011 stanovující nátěr oken v barvě slonové kosti RAL 1013.

Při šetření na místě dne 17. 5. 2017 zjistila zástupkyně NPÚ ÚOP PR, že výše uvedené práce započaly, v 5. a 6. NP proběhla rekonstrukce interiérů a okna v 5. a 6. NP uliční a 5. NP dvorní fasády byla vyměněna za okna barevnosti v rozporu se stanovenou podmínkou.

Následně ve věci stavebních úprav domu včetně zateplení uliční a dvorní fasády vydal NPÚ ÚOP PR k dokumentaci pro stavební řízení (BOMART spol. s r. o., Ohradní 65, Praha 4, Ing. Martin Závodný, 2/2017) odborné vyjádření čj. NPÚ-311/34613/2017 ze dne 25. 5. 2017, kde část prací vyloučil, k části prací stanovil 3 podmínky.

OPP MHMP vydal závazné stanovisko S-MHMP čj. 2542932/2019 ze dne 3. 2. 2020, kterým práce označil za přípustné za 5 podmínek.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce **budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:**

1. Bude předložen technologický postup repase lodžiových stěn s dveřmi na mezipodestách schodiště včetně konkrétního řešení osazení a specifikace tepelně izolačních skel (materiál, tloušťka, způsob osazení) NPÚ ÚOP PR k posouzení.
2. Barevnost zábradlí schodiště a lodžií, lodžiových stěn a povrchů fasád bude určena na místě na místě za účasti zástupce NPÚ ÚOP PR, na základě porovnání předvedených vzorků s výsledky sondážního průzkumu. Sondy a nálezy výsledků sondážního průzkumu dotčených povrchů budou do doby aplikace vzorků zachovány na místě.
3. Střešní světlík nad schodištěm bude mít ploché zasklení.
4. Podrobný návrh FVE na střeše včetně všech souvisejících prvků, vedení atd. bude předložen NPÚ ÚOP PR k posouzení.

Zdůvodnění:

Ad 1) Balkónové schodišťové stěny – sestava jednokřídlých balkónových dveří s nadsvětlíkem a bočních pevných dílů, ve spodní části plné a v horní části se strukturním zasklením mezi horizontálními subtilními příčkami jsou originální prvky z doby výstavby objektu a jsou umístěny na schodišti. Tyto stěny jsou součástí dvorní fasády, kde tvoří její dominantní centrální architektonický prvek. Zároveň jsou významnou výtvarnou součástí veřejného interiéru, uplatňují se zejména při pohledu z vnitřní strany a zblízka a mají původně strukturní zasklení. Prioritou památkové péče je zachování těchto původních prvků nebo alespoň jeho částí. Do péče o kulturní stavební dědictví patří i zájem o kontinuitu tradičních řemesel, která se k době vzniku staveb vztahují (viz Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, již je Česká republika signatářem), u hodnotných dřevěných balkónových stěn umístěných na schodišti je zcela přirozeným předpokladem odborná truhlářská repase.

Tyto stěny jsou umístěny v nevytápěném prostoru schodiště odděleného od vytápěných místností chodbou oddělenou dveřmi, zlepšení jejich technických parametrů na úkor památkové hodnoty tedy není nezbytné (toho lze ovšem částečně dosáhnout i kvalitní repasí). Odborná truhlářská repase spočívá ve vysazení poškozených částí plombami, dopasování atd., s následnou povrchovou úpravou dle původního řešení a zámečnická repase kování s doplněním chybějících či poškozených částí kopiemi. Při výměně skel za tepelně izolační je nutné zohlednit tloušťku a tvarosloví příčlí (příliš silné sklo či dvojsklo by mělo za následek deformaci jejich poměrů (distanční rámeček je zde nevhodný – uplatňují se v detailu zblízka) a zároveň je nezbytné zachování původní struktury skel. Návrh je proto nutné upřesnit.

Ad 2) Barevnost patří k jednomu ze základních prvků autenticity historických staveb. Jedině stavba se správnou a odpovídající barevností může podávat pravdivý obraz naší historie a je věrným dokladem historických řemeslných provedení, které jsou naším hmotným kulturním dědictvím. V dokumentaci uvedené barevnosti nejsou doloženy sondážním průzkumem. Zjištění a zdokumentování původní barevnosti všech prvků je v tomto případě nezbytné i pro kognitivní a archivní účely. Požadavek na použití určitých materiálů se specifickými vlastnostmi a barevností se opírá o materiálovou kontinuitu objektu. Použití omítky na minerální – silikátové bázi je potřeba kromě prodyšnosti potřebné pro historické objekty zejména pro vhodné opticko-estetické vlastnosti (lom světla) a přirozený způsob stárnutí (zachování pigmentů). Posouzení vzorků barevnosti (odvozené od původního řešení na základě porovnání s výsledky sond) provádí NPÚ ÚOP PR v rámci výkonu a koordinace veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče ve smyslu § 32 odst. 1 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a zejména čl. 5 odst. 1 výše uvedené vyhlášky HMP.

Ad 3) Způsob a rozsah možných zásahů do střechy je dán jejím stářím, historickým stylem objektu, charakterem konfigurace střechy a mírou požadovaného zásahu do její geometrie. Osazování nových prvků ve střešní rovině je v památkově chráněném území předurčeno architektonickými a pohledovými vazbami. Světlík nad schodišťovým prostorem lze umístit, musí však respektovat historické vzory – tj. subtilní konstrukce s plochým zasklením.

Ad 4) Architektonický výraz historických staveb je zásadním způsobem spoluutvářen hmotově prostorovým řešením jejich střech spolu s materiálovým řešením střešního pláště se všemi jeho detaily.

V případě současných zásahů do střešních plášťů v dané lokalitě je nutné použít typ střešní krytiny, charakteristický pro objekty z tohoto období v dané oblasti. Tato zásada vychází z nutnosti z pohledu památkové péče používat stavební materiály, které odpovídají historickým materiálům, nebo jsou s touto substancí srovnatelné tak, aby jejich vzhled odpovídal žádané harmonické souhře všech použitých materiálů a jejich povrchů (materiál, barva a její stárnutí, velikost a profilace vrchní strany).

Ploché střechy domů v dané lokalitě byly původně kryty asfaltovými pásy s posypem. Dotčená střecha disponuje nízkou atikou, umístění FVE pásů integrovaných do střešní krytiny a nepřesahujících úroveň atik je proto v daném umístění v zásadě možné. Je však nutné doložit specifikaci konkrétního řešení FVS – velikost, výkon, množství, barevnost, odrazivost (lesklý/matný), nutné zásahy do konstrukcí objektu, umístění doprovodných zařízení (měniče napětí, elektroměr, akumulátor, kabeláž...), technické listy FVS – detailní kótovanou výkresovou dokumentace stávajícího a navrhovaného stavu – výkres střechy / řezy objektem vedené v místě osazení FVS.

Metodické podklady, literatura a ikonografie:

Příručka památkové péče, Magistrát hlavního města Prahy, Střešní krytina a klempířské prvky, stavební a technické prvky v rovině střechy, 2016.

Fotovoltaické systémy v památkové péči, Národní památkový ústav 2022, aktualizováno 12/2022.

HAVLOVÁ Ester / NOLL Jindřich/ SVOBODA Jan E.: Praha 1919-1940: Kapitoly o meziválečné architektuře, Praha 2000.

ŠVÁCHA Rostislav: Od Moderny k funkcionalismu. Praha 1995.

Upozornění:

Toto odborné vyjádření nenahrazuje závazné stanovisko orgánu památkové péče, o které je nutné požádat Magistrát hl. města Prahy, odbor památkové péče, Jungmannova 35/29, P. O. BOX 800, 111 21 Praha 1.

PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
ředitel